

УДК 811.161.2'372.21

Козловська Д.В.,

аспірант кафедри української мови Донецького національного університету імені Василя Стуса,
kozlovskayadv@meta.ua

Україна, м. Вінниця

СПЕЦИФІКА ПОЕТОНІМІЇ РОМАНУ ГАЛИНИ ВДОВИЧЕНКО
«ПІВ'ЯБЛУКА»

У статті описано особливості використання поетонімів у романі Галини Вдовиченко «Пів'яблука». Власні назви розглянуто як засіб текстотворення, описано їхні виражальні можливості, стилістичний потенціал. Показано, що авторську ідею, задум якнайкраще допомагають розкрити поетоніми твору, оригінальне використання їх письменницею. Доведено, що поетоніми усіх класів виконують у романі текстотвірну функцію, дають можливість відчувати атмосферу жіночого роману, заглибитися у цікавий світ персонажів твору.

Ключові слова: пропріатив, поетонім, поетонімний клас, антропоетонім, фемінопоетонім, топопоетонім, прагмапоетонім, текстотвірна функція.

Постановка проблеми. Серед досліджень, присвячених особливостям мови літературно-художнього твору, окрему нішу відведено тим, у яких вивчаються власні назви, оскільки ці мовні одиниці не лише увиразнюють і забарвлюють художній текст, а й за великим рахунком творять його. Глибшому розумінню, відчуттю авторського задуму, ідеї дослідникові-ономасту допомагає аналіз особливостей використання письменником поетонімів. Учені Н.Я. Бияк, Є.В. Боева, В.М. Галич, Т.Б. Гриценко, Т.І. Крупеньова, О.В. Лавер, Л.В. Литвин, М.Р. Мельник, Т.М. Наумова, А.В. Соколова, Г.І. Шаповал та ін. розглядають власні назви саме як засіб текстотворення, оскільки вони, маючи широкі виражальні можливості, монолітизують весь художній мікросвіт твору.

Мета пропонованої статті – проаналізувати специфіку використання поетонімів у першому з «яблучної» дилогії романі Галини Вдовиченко «Пів'яблука».

Виклад основного матеріалу. Перш ніж перейти безпосередньо до аналізу поетонімії твору, трохи зупинимось на його ідейній спрямованості й тематичній складовій. У книзі присутній елемент прикрашання дійсності, що притаманне белетристичній літературі. Саме за змістом літературні критики, зокрема редактор Ольга Рен, вважають цю книгу ідеальним жіночим романом. На думку письменниці Галини Вдовиченко, жіноча проза – це дійсно окремий сегмент літератури. Визначає вона це явище як «тексти, написані жінками про проблеми, що більше хвилюють жінок, аніж чоловіків». Особлива позиція авторки проявляється ще й в упевненості в тому, що письменникові невідомо, хто буде його читачем, тому неможливо чітко визначити, чи призначена та чи інша книга саме жінкам. Галина Вдовиченко зауважує, що книги допомагають уникнути у психологію іншої людини, а отже – зрозуміти її, тож, читаючи «жіночі» тексти, чоловіки можуть зрозуміти жінку [5]. Відтак можемо стверджувати: якість тексту залежить не від статі автора, а від широти викладених думок, внутрішнього стрижня митця, уміння донести до читача якусь свою ідею, що робить книгу універсальною, такою, що має різнобічне призначення.

Видавці відчували майбутнє набуття популярності жіночим романом «Пів'яблука», й завдяки цьому він був відзначений у номінації «Приз видавничих симпатій» на міжнародному літературному конкурсі «Коронація слова» та увійшов до серії «Популярні книжки», а також його охрестили українським аналогом кіносценарію американського серіалу «Секс і місто». Письменниці, напевно, хотілося б, щоб у Львові й в Україні було багато таких жінок – яскравих, стильних, успішних, сильних, упевнених у собі, у той час як насправді більшість сучасних жінок живе у режимі виживання, і їхнє життя набагато менш гламурне, ніж у героїнь цього роману. У творі надаються такі цікаві для жінок-читачок «за сорок» рекомендації, як будувати кар'єру, створювати сім'ю, одягатися, худнути, підтримувати здоров'я за допомогою пішої ходи після роботи, психологічно розвантажуватися жіночими теревеннями про все й ні про що, знаходити час для усамітнення за ноутбуком тощо. Передачі п'янокої, іноді легковажної атмосфери твору сприяє специфічне авторське послуговування поетонімами.

У літературно-художніх творах власні назви постають потужним виражально-характеристичним засобом, несучи прагматичне значення. Усі поетоніми письменник добирає з урахуванням місця денотата в сюжеті твору, зокрема імена персонажам він дає, заздалегідь визначивши їхню роль у побудові сюжету, продумавши їхні характери. Як зазначає дослідниця-ономаст О.Ю. Карпенко, автор, на відміну від батьків, що іменують своїх дітей ще немовлятами, називає вже дорослих, сформованих людей. У доборі найменш він так чи інакше, свідомо чи несвідомо допасовує їх до створюваних образів, домагаючись гармонії образу та його імені [4, с.69].

Досліджуючи антропоетонімію роману Галини Вдовиченко, можемо констатувати факт наявності в її творі своєрідного культу імені, підкреслення нею важливості значення антропоетонімів у художньому тексті. Про це свідчить надзвичайна насиченість тексту роману словами *ім'я*, *прізвище*, *прізвисько*, тобто самими назвами антропоетонімних класів, а також аналізування самою авторкою власне у тексті поширеності й

етимології імені, виокремлення особливого моменту надання імені при народженні тощо. Письменниця у романі «Пів'яблука» іронічно натякає на ситуацію, коли нібито представляється є зайвим: «...мовчазний секс із незнайомцем, щоб жодних розмов, жодного розкриття душ і нуль проблем. Покурили, розійшлися. Знання імен не обов'язкове» [2, с.143]. Варто відзначити особливе ставлення авторки та привертання уваги читача до ситуації наречення іменем новонароджених, у що іноді привноситься елемент сакральності: «Назвали дитину **Сонькою** – це **ім'я** витягнули з пам'яті, як дорогу реліквію з шухляди. Воно чекало-чекало й дочекалося свого часу. ... Вона навіть перестала згадувати імена, які колись придумала для майбутніх дітей. Але її **Сонька** таки мала народитися» [2, с.92-93]. Авторка здійснює розгорнутий аналіз імені Кузьма, пишучи про його походження, непоширеність і призначеність для певного типу чоловіків: «**Ім'я** давно чекало на малюка. **Кузьма, Кузя**. Старовинне, майже забуте слов'янське **ім'я** для мужніх надійних чоловіків. Ніхто на нього не претендував, окрім сина Магди та Георя. Понад двадцять років тому вони вирішили, що їхнього сина зватимуть **Кузьмою**, а доньку – **Софією**. ... Лише жіноче **ім'я** за цей час зробилося популярним, а чоловіче залишилося поза модою і часом, ніхто його в батьків майбутнього **Кузі** не вихопив» [2, с.155].

Окрім цих умовно виділених нами особливостей, у творі знаходимо якісь специфічні, ексклюзивні характеристики антропоетонімних класів. Так, Галина Вдовиченко у фразі з назвою антропоетонімного класу вживає антонімічну пару: «...**Андрій Криволап, красивий хлопець із некрасивим прізвищем, грав на гітарі і співав щемливу пісню**» [2, с.171]; виражає вустами однієї з героїнь своє сприйняття імен як приналежних до категорії магічного: «**Його теж звали Геннадій ... Чому її заносило на чоловіка з таким самим ім'ям? ... Можливо, так на неї діяло ім'я?.. Може, і справді існує магія цифр та імен?**» [2, с.50]. Часто у тексті вживаються дієслова називати, звати: «...як її? – вона забула, як **звати** дівчину, що прибирала у тітчиній квартирі» [2, с.88]; «**Але це була не дружина. Дружина називалась Марія...**» [2, с.127]. Як бачимо, надзвичайна важливість іменувань персонажів для авторки підтверджується численними моментами уживання назв антропоетонімних класів і усіма іншими вищеперерахованими ознаками, які демонструють ставлення письменниці до антропоетонімів як до найважливішої частини поетонімосфери твору.

«Яблучна» діалогія Галини Вдовиченко оповідає про чотирьох таких собі суперсучасних леді львівського розливу: редактора Галину, дизайнера Ірину, коректора Магду й телеведучу Луїзу. Ці подруги мають багато спільного: вони – сформовані особистості, захоплені роботою, модою, автентикою. Водночас у чомусь вони розділені «два на два»: Галя росла разом із Іриною, й імена їм авторка дала схожі за етимологією. За словником Л.Г. Скрипник та Н.П. Дзятківської «Власні імена людей», фемінопоетонім *Галина* в перекладі з грецької означає «спокій, тиша; итиль на морі, тиха погода» [3, с.127], а *Ірина* – «мир, спокій» [3, с.144]. Луїзу ж більше тягне до Магди, до її оселі, де завжди є

какао й печиво «До чаю» й де вона щодня займається англійською з Магдиними дітьми. Імена у цих двох протагоністок більш «складні», так само схожі за походженням, обидва запозичені з німецької. Тут спадає на згадку вірш Ліни Костенко «*Старенька жінко, Магдо чи Луїзо!*», в якому лірична героїня звертається до німкені, називаючи її традиційними для німецького антропонімікону особовими іменами. Отже, у Галини Вдовиченко спостерігаємо тенденцію відходу від використання традиційних для творів нової української літератури імен і заміну їх на іншомовні.

Потужне переплетіння, тісний зв'язок між героїнями виражено у збігові імен деяких їхніх близьких людей: у двох подруг, Ірини та Магди, однаково звуть доньок *Соньками*; у Галі й чоловік, і молодший син – *Віктору*; Магдин чоловік і Луїзин коханець – обидва *Георі*. Здавалося б, у реальному антропоніміконі вистачає пропріальних одиниць, щоб обрати різні імена для номінації персонажів, проте авторка умисно вдається до таких «збігів», щоб підкреслити, наскільки подруги взаємопов'язані, як багато у них спільного.

Галина Вдовиченко уживає видапелятивне прізвище *Кінь*, яке виконує асоціативну функцію. Воно належить персонажеві-чоловіку, рослому, сильному, який подобається жінкам: «*Це не прізвисько. Кінь – прізвище*» [2, с.22]; «*Він задоволено заіржав, відкинувши голову назад у повній відповідності з прізвищем. Немов жеребець*» [2, с.25]; «*А треба було відповісти щось двозначне: «Куди ти дінешся? – наприклад. – Коней на переправі не міняють...» Щось таке. Був би на місці Коня якийсь інший Кінь – так би і сказала*» [2, с.27].

Цікавим за походженням є прізвище Магдиної родини – *Курич*. Прізвище *Курич* утворене від прізвиська *Курич*, що походить від загальної назви *курка*. Традиція називати дітей на честь якоїсь тварини або рослини бере свій початок ще від дохристиянських часів, що відповідало язичницьким уявленням людини про світ. Давньослов'янська людина, яка жила за законами природи, сама уявляла себе її частиною. Даючи дитині таке прізвисько, як *Курич*, батьки хотіли, щоб природа сприймала дитину як свою, щоб до неї перейшли ті корисні якості, якими наділений обраний представник тваринного або рослинного світу. Ще у давнину *курка* була символом материнської турботи. Можливо, людину прозвали *Куричем* за дуже ніжне і трепетне ставлення до своєї родини [6]. Саме так і ставиться Магдин чоловік до власної родини, до будинку, до домашнього вогнища, до побуту взагалі, зокрема вкладаючи часточку душі у ті меблі, які він виробляє з дерева й які стають окрасою оселі та роблять її затишнішою.

Крім основних класів антропоетонімів, не менш важливе значення мають прізвиська як окремий клас пропріальної лексики, що виконує характеротвірну функцію, яскраво відображаючи сутність денотата. Усі прізвиська у романі – з минулого, родом із дитинства, шкільних років героїнь. Так, діти в інтернаті називали одну з нічних чергових виховательок *Шизою*, вчительку хімії – *хімозою*. Письменниця наголошує на тому, що тим, до кого ставляться нейтрально, зазвичай не вигадують образливих прізвиських: іншу чергову, яка «*завжди залишалася спокійною, ніколи не кричала на*

вихованців» [2, с.55], звали просто *Петрівною*. Класну керівничку Тетяну Петрівну Красильник – «*позаочі лише так і називали – ТПК*» [2, с.170]. Абревіатура ТПК є досить розповсюдженою у різних галузях промисловості, науки й техніки, мистецтва тощо (*торговельно-промислова компанія, транспортний пілотований корабель, транспортер переднього краю, тунелепрохідницький комплекс, творчий портрет композитора* та ін.). Можна припустити, що вимогливість учительки, те, що вона «*давала не завжди зрозумілі теми для творів*», які змушували учнів, можливо, неординарно, критично мислити, спонукала їх до такої вигадки. Проте перелік наведених розшифровок абревіатури нашттовує й на іншу думку: тендітна «*вчорашня випускниця філологічного факультету*» могла отримати прізвишко, що їй відверто суперечить, від внутрішнього, імовірно, несвідомого протесту учнів, які під час виконання складних завдань мали розмірковувати, напружувати мозок, що, як правило, школярі робити лінуються. Натомість для їхнього однокласника знайшлося позитивне, схвальне прізвишко, таке, що підкреслює розумові здібності хлопця: «*високий широкоплечий розумник на прізвишко Ейнштейн*» [2, с.168].

Звісно, основну частину текстотвірної функції виконують антропоетоніми, однак топопоетоніми відіграють не менш важливу роль у побудові сюжету. Улюблене місто Галини Вдовиченко – її рідний Львів, назву якого вона вводить у кілька своїх творів. У романі «*Пів'яблука*» асті-, або полісопоетонім, *Львів* номінує місто, яке дійсно постає персонажем твору. Образ цього міста зідеалізований письменницею, адже насправді воно не є аж настільки мегасучасним, динамічним і комфортним, яким авторка його змальовує. Але вона робить це з конкретною метою, з певною художньою настановою, й це виправдано, адже Львів Галини Вдовиченко є символом неповторного стилю, вишуканості, натхнення, потягу до краси й творчості – він якраз «до пари» четвірці її героїнь. О.Ю. Карпенко пише про поетонім *Дніпро*, який у загальновідомому тексті «Заповіту» Т.Г. Шевченка «є ужитком мовної одиниці у художньому тексті, є фактом мовлення, отже – літературним онімом. Тут уже не просто називається головна українська ріка, а назва ця виконує художню функцію, говорить про красу і велич, символізує Україну» [4, с.70]. Дещо подібне спостерігаємо у випадку зі Львовом у нашому романі: «*Львів розкинувся перед очима каскадом старих дахів, лискучих від вечірнього дощу. Імпресіоністська мжичка додала пейзажу переконливості: побачили б таку акварель у крамниці чи на виставці, відразу б пізнали – за завісою дощу саме Львів*» [2, с.38]. Львів постає у романі як істота – він має якісь особливі, незвичайні, магичні властивості, наприклад, приємний запах, що існує в уяві однієї з героїнь: «*...йшла своєю вулицею за іншою людиною, милуючись кольорами жовтня, найкращого місяця у Львові, та жадібно втягуючи ніздрями гіркуватий аромат хризантем і міцних жовтоногих опеньків (які у місті опеньки? – а от пахне ж ними!)*» [2, с.101-102]. Цікаво, що письменниця називає один із розділів роману *оказіоналізмом Львовотерапія*. Вчитуючись у зміст, розуміємо значення цього

авторського «терміна»: *Львовотерапія* для наших панянок означає відновлення життєвого тону, гуляючи містом, заглядаючи до кав'ярень і крамниць, роздивляючись міські дворики: «*Вони заходили у першіліпші брами, ніби грали у гру на уважність: помітила, яке слухове віконце у піддашші? А ти зауважила ковані пуп'янки квітів на балконній решітці?..*» [2, с.134].

Підкласи топопоетонімів – годо- (назви вулиць) і агоропоетоніми (назви площ) – доповнюють образ міста, ще більше роблячи Львів для читача не реальним об'єктом, а саме містом-персонажем твору: «*...просто над брамою, на будинку, абсолютно гармонійно співіснували теперішня назва вулиці на таблиці і стара, у ліпнині позаминулого століття*» [2, с.134]. Одна назва вулиці – «домашня», від неї віє затишком: «*На вулиці Пекарській ... зайшли у двір, і Галя очам не повірила: тут панувала атмосфера шістдесятих років. Ніби вони не у ворота зайшли, а переступили часову межу й повернулися у дитинство*» [2, с.135], інша наче оживає перед нами: «*Нещодавно саме Хуторівка вважалася найзанедбанішою вулицею у великому міському мікрорайоні ... Тепер вулицю-попелюшку годі було й пізнати. Крапкою над "і" у цих перетвореннях стали бузок і жасмин, посаджені уздовж траси*» [2, с.64]. Також подається ціла історія цієї вулиці від давніх часів, коли там відбулася жорстока січ, і до наших днів, коли «*на впорядкованій квітучій вулиці плями чорної енергії зникли*» [2, с.65]. Загалом, вулиці, дворики, навіть палісадники всі ніби живі й мають свої назви: «*Всплило у пам'яті слово «аркомка», а може, «Аркомка» з великої. Так чомусь називали простір із деревами, кущами та високою травою за будинком. ... А може, Аркомка у світі дорослих належала якомусь Аркому? Тепер уже не дізнаєшся*» [2, с.135-136]. І, звичайно, Львів не був би Львовом без згадки про *площу Ринок*, на якій героїні купують деякі вінтажні речі: сукні, торбинки, капелюшки тощо.

Безперечно, антропоетоніми та топопоетоніми є основними, більш численними розрядами поетонімів, які виконують текстотвірну функцію в багатьох художніх творах. Проте нам не уявляється за можливе обійти увагою прагмапоетоніми як назви предметів, що оточують персонажів. Ця категорія поетонімів так само творить собою текст, слугуючи, так би мовити, інформативною складовою його поетонімії, наповнюючи його різноманітними відомостями про побутові деталі, відкриваючи читачеві завісу над уподобаннями, звичками тощо персонажів. Наприклад, на самому початку роману авторка немовби веде нас у гості до оселі, де меблі мають свої імена: «*Перше крісло, подібне до трону, Ігор назвав «Хазяйка» та подарував Магді на річницю весілля. Відтоді кожне творіння Майстра отримувало ім'я. ... З часом у хаті Куричів оселилися крісла «Шерхан», «Герда», «Кай», «Чугайстер», «Вікінг»...» [2, с.8-9]. І у цієї оселі «підо Львовом» є ім'я й характер: «*...«Зубрівкою» вони називали дім Магди та Ігоря – віллу із вдачею яскравої особистості*» [2, с.7].*

Галина Вдовиченко настільки надає значення поетонімній складовій тексту, що складається враження про бракування письменниці власних назв. Їй замало пропріативів, вона вигадує їх сама, що свідчить про фанатизм (у хорошому сенсі) щодо насичення роману

поетонімами. Письменницею поіменовані навіть предмети одягу: «Луїза не могла натішитися своєю спідничкою, яку вже встигла назвати **«Біла пані»...**» [2, с.83].

Згідно з класифікацією відомого українського ономаста М.М. Торчинського, одним із видів прагмапоетонімів є гастропоетоніми, найменування різних продовольчих товарів, зокрема спиртопоетоніми – власні назви алкогольних напоїв [8, с.250-252]. Аби ознайомити читача зі смаками, обізнаністю героїнь у розмаїтті страв і напоїв, культурою їхнього харчування, авторка послуговується цими типами поетонімів, які несуть інформативне значення: « – Якщо у тому вині був присутній ще й виразний акцент гіркою перцю, то ви куштували італійське **«Монтеполі»** дві тисячі третього року, – повідомив офіціант. – Або це було грузинське **«Циндалі»** від нашого постачальника. – А! Задала! – зраділа Луїза. – **«Кларет»**. Французьке вино. ... І трохи сиру... з голубою пліснявою... Назву, як ви вже зрозуміли, я забула. – **Горгонзола? Баварія блю?...**» [2, с.47]; «Влаштуємо сьогодні вечірку в піжамах! ... Будемо дивитися **«Інді»** ... І пити **«Кампарі»...**» [2, с.160].

Привертає увагу той факт, що з усіх існуючих парфумів авторка пропонує героїні саме ті, що мають у своїй назві слово *жінка*, ніби ненароком нагадуючи нам, що перед нами – жіночий роман: «**Приснула перед собою парфумами «Provocative Woman», ступила у цю хмарку ... і вийшла на вулицю»** [2, с.146]. Уживання в тексті такого парфумопоетоніма, а також опис особистого способу Луїзи наносити парфуми підкреслює її вишуканий смак, уміння бути жіночною, провокувати чоловіків.

Висновки. Проаналізувавши специфічність поетонімії роману Галини Вдовиченко «Пів'яблука», ми дійшли висновків, що поетоніми усіх класів, використані авторкою у творі, виконують текстотвірну функцію, відіграють величезну роль у побудові сюжету. Описування авторкою світу жінок, їхнього повсякдення, усіляких жіночих штучок передбачає звернення до цікавих фемінопоетонімів, інколи іншомовних, таких, що вишукано звучать; топопоетонімів, які дозволяють зануритися в історію персонажів, у спогади з їхнього дитинства, відчуті теплоту й магійний зв'язок із їхнім рідним містом; різноманітних специфічних «жіночих» прагмапоетонімів, що підкреслюють індивідуальність героїнь роману. Усі ці поетоніми дають змогу заглибитися в атмосферу жіночого твору й зрозуміти зсередини «кухню» жіночих стосунків. Перспективним видається подальше дослідження особливостей поетонімії інших романів Галини Вдовиченко.

Kozłowska D. V.,

postgraduate of Department of Ukrainian language of Vasyl' Stus Donetsk National University, kozlovskayadv@meta.ua
Ukraine, Vinnytsya

POETONYMY SPECIFICITY OF GALYNA VDOVYCHENKO'S NOVEL «A HALF OF APPLE»

The article describes the features of poetonims using in Galyna Vdovychenko's novel «A Half of Apple». Proper names are considered as a means of text creating, their expressive capabilities, stylistic potential are described. It is shown that poetonims of the work, original using of them by the writer the best way help to reveal author's idea, intention. It's proved that all poetonim classes perform in the novel text creating function, enable to feel the atmosphere of the feminine novel, to delve into the interesting world of the work characters.

Key words: propriative, poetonim, poetonim class, anthropoetonim, feminoetonim, topoetonim, pragmapoetonim, text creating function.

Література

1. Бияк Н.Я. Особливості найменувань осіб в українській художній прозі та збереження їх функцій у німецькомовних перекладах : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. філол. наук : спец. 10. 02. 01 «Українська мова» / Н.Я. Бияк – Івано-Франківськ, 2004. – 19 с.
2. Вдовиченко Т.К. Пів'яблука : [роман] / Вдовиченко Т.К. – Х. : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2013. – 208 с.
3. Власні імена людей : словник-довідник / [уклад. Л.Г. Скрипник, Н.П. Дзятківська]. – 3-тє вид., виправл. – К. : Наук. думка, 2005. – 335 с.
4. Карпенко О.Ю. Про літературну ономастику та її функціональне навантаження // Записки з ономастики. – Одеса: Астропринт, 2000. – Вип. 4. – С. 68-74.
5. Кушук П.В. Жіночі голоси у сучасній українській літературі [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.spokusa-book.in.ua/2011/03/blog-post_09.html
6. Происхождение фамилии Курич [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.ufolog.ru/names/order/Курич>
7. Словник української ономастичної термінології [уклад. Бучко Д.Г., Ткачова Н.В.]. – Х. : Ранок-НТ, 2012. – 256 с.
8. Торчинський М.М. Структура онімного простору української мови / Торчинський М.М. – Хмельницький : Авист, 2008. – 550 с.

References

1. Byjak N.Y. Osoblyvosti najmenuvan' osib v ukrains'kij hudozhnij prozi ta zberezhennya jih funktsij u nimets'komovnyh perekladah : avtoref. dys. na zdobuttya nauk, stupenya kand. filol. nauk. : spets. 10. 02. 01 «Ukrains'ka mova» / Byjak N.Y. – Ivano-Frankivs'k, 2004. – 19 s.
2. Vdovychenko T. K. Piv'jabluka : [roman] / Vdovychenko T. K. – Kh. : Knizhkovyj Klub «Klub Simejnogo Dozvil'ya», 2013. – 208s.
3. Vlasni imena lyudej : slovnyk-dovidnyk / [uklad. L. G. Skrypnyk, N. P. Dzyatkiv's'ka]. – 3-tje vyd., vypravl. – K. : Nauk. dumka, 2005. – 335 s.
4. Karpenko O. Y. Pro literaturnu onomastyku ta jiji funktsional'ne navantazhen'ya // Zapysky z onomastyky. – Odesa : Astroprint, 2000. – Vyp. 4. – S. 68–74.
5. Kushchuk T. V. Zhinochi golosy u suchasnij ukrains'kij literaturi [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu : http://www.spokusa-book.in.ua/2011/03/blog-post_09.html
6. Proishozhdenije familii Kurich [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu : <http://www.ufolog.ru/names/order/Kurich>
7. Slovnyk ukrains'koji onomastichnoji terminologiji [uklad. Buchko D. G., Tkachova N. V.]. – Kh. : Ranok-NT, 2012. – 256 s.
8. Torchyns'kij M. M. Strukturna onimnogo prostoru ukrains'koji movy / Torchyns'kij M. M. – Khmel'nyts'kij : Avist, 2008. – 550 s.